

πρὶν ἐξιστορήσῃ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐξέθηκε τὰ αἷτια αὐτοῦ, ἔπραξα κ' ἐγὼ, ἐχέθεις τὰ αἷτια ἅτινα καὶ περιηγητὴν μὲ κατέστησαν καὶ εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἐστίας» μὲ ὠδήγησαν, φρονῶ ὅτι ὀφείλω νὰ ἐξαγάγω ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἔν συμπέρασμα.

Τὸ συμπέρασμα λοιπὸν ποῖον;

Ὅτι δι' ὅλων τῶν ῥηθέντων κατώρθωσα νὰ σὰς προσφέρω εὐσχήμως καὶ κεκαλυμμένως ἕνα *πρόλογον!*

Ἐν Βερολίῳ.

P.

[Ἐπειτα συνέχεια].

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἀληθεύει μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπὸ πολλῶν, ὅτι ἀριθμοὶ κυβερνῶσι τὸν κόσμον· οὐχ ἤττον δὲ ἀληθεύει ὅτι ἀριθμοὶ δεικνύουσι, πῶς ὁ κόσμος κυβερνᾶται. Ὁ βρετανὸς Μύλχαλ, ἐπιχειρήσας νὰ ποιήσῃ φανερωτέραν ἢν ἡ ἀνθρωπότης ἔλαθεν ἐπίδοσιν ἐν ταῖς τέχναις, τῇ γεωργίᾳ, τῇ ἐμπορίᾳ, τοῖς ἐργοστασίοις, τῇ ἐκπαιδεύσει, τοῖς σιδηροδρόμοις καὶ τῇ καθόλου εὐημερίᾳ, ἐστήριξε τὰς ἐρεῦνας τοῦ μόνου εἰς ἀριθμοὺς καὶ κατέληξεν εἰς συμπέρασματα ὅσον ἀληθῆ, τοσοῦτον καὶ εὐφρόσυνα, περιοριζόμενα εἰς μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς ἑκατονταετηρίδα, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 1800 μέχρι τοῦ 1882.

Καταπληκτικὴν αὐξήσιν ἔλαβεν ἐν πρώτοις ὁ πληθυσμὸς, ἰδίως παρὰ ταῖς ἡμερωμένους ἔθνεσιν· Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοὶ συναμφότεροι ἐπληθύνθησαν κατὰ 300 τοῖς 100, οἱ δὲ ἄλλοι τῆς Εὐρώπης λαοὶ κατὰ 63· διὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα κατέχει νῦν τὴν αὐτὴν σχεδὸν θέσιν καὶ ἡ λατινικὴ ἐπὶ τῶν Καισάρων. Τῷ μὲν 1800 ἔλαλει τὴν ἀγγλικὴν ἢ ὀγδόην μερὶς τοῦ ἡμερωμένου κόσμου· σήμερον δὲ λαλεῖ αὐτὴν ὡς γλῶσσαν μητρικὴν ὅλον τεταρτημόριον αὐτοῦ. Αἰσίαν ῥοπήν ἐπὶ τὴν παράτασιν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἔχουσι οὐ μόνον τὸ κλῆμα καὶ οἱ ὑγειονομικοὶ θεσμοί, ἀλλὰ καὶ οἱ θεσμοὶ οἱ πολιτικοί. Ὁ πολιτισμὸς παρατείνει τὴν κατὰ μέσον ὄρον διάρκειαν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὅστις ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ εἶνε τανῦν κατὰ 23 ἔτη μακρότερος ἢ πρὸ μιᾶς πεντηκονταετηρίδος. Δίαν προέκοψεν ἡ περιποίησις καὶ εἰσαγωγή τῶν τροφίμων, οὐχὶ ἀπλῶς ἕνεκα σιδηροδρόμων καὶ ἀτμοκινήτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς καταργήσεως ἀδίκων νόμων ἐπὶ τῶν δημητριακῶν. Ἀρίστης ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τροφῆς ἀπολαύουσι νῦν Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοί· ἡ δὲ στατιστικὴ τῶν ἐμπεδοῖ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Λαγγράνζ, ὅτι εὐδαιμονέστατον εἶνε τὸ ἔθνος, οὐ τινος τὰ μέλη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κρεωφαγοῦσι καθ' ἑκάστην. Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Μύλχαλ, πρέπει νὰ κα-

ταστῇ εὐωότερον καὶ τὸ κρέας καὶ δὴ καὶ ὁ σίτος, ὅπόταν διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν βελτιώσεων καταστῶμεν ἱκανοὶ νὰ ἐπωφελώμεθα, πλὴν τοῦ κρέατος παρὰ τῆς βορείου Ἀμερικῆς, τὰ ἀνεξάντλητα προϊόντα τῶν πεδιάδων τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Βόρειος Ἀμερικῆ, Λαπλάτα, Αὐστράλια δύνανται κάλλιστα νὰ θρέψωσιν ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἄνευ τοῦ ἐλαττώσαι πολὺ τὰς ἀποθήκας τῶν. Ἦττον εὐφρόσυνος εἶνε ἡ παρατήρησις, καθ' ἣν ἡ τῶν πνευματικῶν ποτῶν χρῆσις αὐξάνεται ταχύτερον τοῦ πληθυσμοῦ. Μόνη ἢ Ἰταλία ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ οἶνον ἀρκούντα εἰς τὴν ἡμίσειαν τῆς Εὐρώπης, ἐὰν ἠπίστατο νὰ τὸν παρασκευάζῃ ἐπιστημονικώτερον, ὥστε νὰ μὴ φθειρήται κατὰ τὴν ἐξαγωγήν. Κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετηρίδα προέκοψεν ἡ γεωργία ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πλείτερον ἢ κατὰ τὰς πρόσθεν δώδεκα ἑκατονταετηρίδας. Πρωταγωνιστοῦσι δὲ ἐν τῇ γεωργίᾳ οἱ Γάλλοι, διότι παρὰ τούτοις οἱ ἀγρόται εἶνε γαιοκτήμονες· ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν ὁμῶς ἔποψιν τὸ σύστημα δὲν εἶνε ἀνεπίληπτον, ὅσον ἐπὶ εὐρυτάτων κτημάτων, διὰ τὴν σπατάλην τῆς ἐργασίας. Ἀμερικανὸς ἐργολάβος, καλλιεργῶν κτῆμα 100 τετραγωνικῶν μιλίων μεθ' ἑκατὸν μόνον μισθωτῶν, ῥαδίως πορίζεται τοσοῦτον σῆτον, ὅσον πεντακισχίλιοι ἀγρόται ἐν Γαλλίᾳ. Ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ τὰ τῆς γεωργίας ἔχουσι οἰκτρῶς ἕνεκα τῆς δεινοτάτης ῥοπῆς τῶν ὑποθηκῶν. Ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐν Βατερλῷ μάχης τὰ δαπανήματα ἐν Εὐρώπῃ ἐτριπλασιάσθησαν· οἱ δὲ φόροι καὶ οἱ δασμοὶ ἐτετραπλασιάσθησαν· ἕκαστος τῶν πολιτῶν τελεῖ διπλασίονα ἢ καὶ τριπλασίονα, πλὴν τῶν ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ, ἔνθα ἐπῆλθεν ἐλάττωσις 4 τοῖς 100. Ἡ Ἀγγλία καθ' ἑαυτὴν, ἄνευ τῶν ἀποικιῶν τῆς, κέκτηται τὸ πεμπτημόριον τοῦ κεφαλαίου ὅλης τῆς ὑψηλίου· πᾶς Ἀγγλος δὲ ἔχει τριπλασίονα παντὸς ἄλλου Εὐρωπαίου. Κατὰ τινα περιέργον σύμπτωσιν, ἡ κατὰ μέσον ὄρον περιουσία ἐκάστου πολίτου εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις, εἰ καὶ ὁ πλοῦτος ἐνταῦθα ὑπάρχει διανεμημένος μᾶλλον ἰσομέτρως ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ, διότι ὀλίγοι μὲν εἶνε βαθύπλουτοι, ὀλιγώτεροι δὲ πάνυ ἐνδεεῖς. Τὸ ἐμπόριον τῆς ὑψηλίου ὠκταπλασιάσθη, ὡς αὐξήθη δωδεκάκις ταχύτερον τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν μιᾷ πεντηκονταετηρίδι ἐτριπλασιάσθη ἡ ναυτιλία· ἐν κατάστημα ἐν Γλασκωβίᾳ ἐξαρτίζει κατ' ἔτος πλείονα σκάφη παρ' ὅλον τὸν στόλον, ὃν ἡ βασιλισσα Ἐλισάβετ ἀντέταξε τῷ ἰσπανικῷ· ἡ δὲ Ἀγγλία ἐξάγει ἄνθρακας, δι' ὧν νὰ πληρώσῃ ἅπαντα τὰ ἐμπορικὰ σκάφη τῆς ὑψηλίου. Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐν Βατερλῷ μάχης ἐτριπλασιάσθη ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου· ὑπὸ ταύτην δὲ πάλιν τὴν ἔποψιν πρωταγωνιστεῖ ἡ

Ἀγγλία: τῷ 1830 ἐξήγαγε σιδηρᾶ ἐμπορεύματα 2,000,000 λιρών· τῷ δὲ 1878 ἐξήγαγε 37,000,000. Κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετηρίδα Ἕλληνοι μηχανικοὶ ἔστρωσαν 100,000 μιλίων σιδηροδρόμων πολλαγῶν τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου· ἔνιοι δὲ τῶν ἐργολαβῶν ἔδωσαν ἐργασίαν εἰς ομάδας ἐργατῶν, αἵτινες ἀπεδείχθησαν πολυπληθέστεραι ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐν Βαρτελῶ ἀγωνισαμένων τριῶν στρατῶν. Τεράστιον ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις· ἐὰν ληθῆ μέτρον ἢ πληθὺς τῶν ἐπισταμένων ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, τρία ἔθνη φαίνονται ὑπέριστα τῶν ἐπιλοίπων κατὰ τὴν διανοητικὴν ἰκανότητα, Ἕλληνας, Γερμανία καὶ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. Ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, ἐξαιρουμένου τοῦ ῥωσικοῦ καὶ τοῦ τουρκικοῦ, ἐνδέεστατον φαίνεται τὸ ἰταλικόν. Ἀπίστευτος εἶνε ἡ πληθὺς τῶν ἐφημερίδων· μόνος ὁ καταναλισκόμενος χάρτης ἀναβαίνει εἰς 1,478,000 τόνους· αἱ καθ' ἑκάστην ἐκδιδόμεναι ἐφημερίδες ὑπερτεροῦσι τὰ 4,000,000 φύλλων ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις καὶ τὰ 2,000,000 ἐν Ἀγγλίᾳ. Τὸ ἐμπόριον τῶν βιβλίων, εἰ καὶ μὴ ἠϋξήθη ἰσομέτρως, ἐδιπλασιάσθη κατὰ τὴν τελευταίαν τεσσαρακονταετηρίδα. Ἀρχομένου τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ὀλίγιστα ὑπῆρχον βιβλιοθηκαὶ δημόσιαι· σήμερον δὲ ὑπάρχουσι πλείους τῶν χιλίων. Αἱ ἐκθέσεις τῶν ταχυδρομείων μαρτυροῦσι τὴν διανοητικὴν καὶ τὴν ἐμπορικὴν ἐνέργειαν τῶν λαῶν· ἐνταῦθα δὲ πάλιν πρωτεύει ἡ Ἀγγλία. Τῷ 1877 ἀντεστοίχουν εἰς ἕκαστον πολίτην ἐν Ἀγγλίᾳ 35 ἐπιστολαί, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις 19, ἐν Αὐστραλίᾳ 18, ἐν Γερμανίᾳ 15, ἐν Γαλλίᾳ 10, ἐν Ἰταλίᾳ 4 κατ' ἔτος, ἐν Ῥωσίᾳ δὲ μία μόνον. Ἐν πλείσταις χώραις, ἰδίως δὲ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Μ. Βρετανίᾳ, ἐπληθύνθησαν τὰ νοσήματα τῆς φρενοβλαβείας· ἐν πόλεσι πολυανθρώποις καὶ παρὰ λαοῖς τρεφομένοις φαύλως ἢ ἡμιτελῶς, οἱ τυφλοὶ, οἱ κωφοὶ, οἱ ἄλαλοι καὶ οἱ ἤττον εὐφυεῖς καθόλου εἶνε πολυαριθμότεροι τῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις πολιτεῖαις. Ἡ δημοσία ἐλεημοσύνη ἐδιπλασιάσθη ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ δὲ ἠϋξήθη τρίς οὕτω ταχέως, ὥσπερ ἡ τῆς χώρας εὐημερία. Μετὰ τοὺς Ἕλληλους ἀποδείκνυνται οἱ Ἰταλοὶ ὁ φιλανθρωπότατος τῶν λαῶν. Αἱ αὐτοχειρίαι αὐξάνονται πρὸς βαρρᾶν, ἐλαττοῦνται δὲ πρὸς νότον, κατὰ τὴν διαφορὰν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ κλίματος. Παραδοξὸν δὲ, ὅτι ἀπανταχοῦ διαπράττονται τοῦ θέρους πολλῶν πλείους αὐτοχειρίαι ἢ τοῦ χειμῶνος, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ συμβαίη τὸ ἀντίστροφον. Ἡ τῶν κακουργημάτων στατιστικὴ ἀποδεικνύει, ὅτι ἀπανταχοῦ ἡ ἠθικότης βαίνει παραλλήλως τῇ παιδείᾳ καὶ τῇ ἡμερώσει. Ἐνιαχοῦ αἱ δίκαι ὑπάρχουσι δαπανηρότεραι ἢ ἄλλοι· ἐν Ἰταλίᾳ λι. χ. ἀντιστοιχοῦσιν εἰς ἕκα-

στον πολίτην 21 πένες, ἐν Γαλλίᾳ 9. Θαυμαστὴ κατ' ἐξοχὴν φαίνεται ἡ εἰδικὴ στατιστικὴ τῆς ἀγγλικῆς πρωτεύουσας. Οὐδεμία πόλις οὔτε ἐν τῇ ἀρχαιότητι, οὔτε ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὑπερβαίνει τὸ Λονδίνον κατὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸν πλοῦτον· οἱ κάτοικοι τοῦ Λονδίνου τελουσι τὸ τρίτημόριον τοῦ ἐπὶ τῶν προσόδων φόρου τῆς Ἀγγλίας, κέκτηνται δὲ τὸ πέμπτημόριον τοῦ κεφαλαίου τῆς Μ. Βρετανίας. Ἡ τεράστιος τῶν τροφίμων κατανάλωσις ὑπερβαίνει τὴν τοῦ ὅλου Βελγίου, οὔτινος ὁ πληθυσμὸς ὁμολογεῖται πυκνότερος. Ἐκ τῶν χωρῶν τῆς ἡπείρου Εὐρώπης σπουδαιοτάτη κατὰ τὸν πλοῦτον, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν εἶνε ἡ Γαλλία· μεγάλην δὲ ἔλαβεν ἐπίδοσιν ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ Καρόλου Γ'· ἠϋξήθησαν μὲν τό τε δημόσιον χρέος καὶ οἱ φόροι, συνῆυξήθη ὅμως καὶ ἡ εὐημερία, τὸ δὲ ἔθνος εἶνε τετράκις πλουσιώτερον ἢ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς νῦν ἑκατονταετηρίδος. Ἐκ τῆς κατὰ μέσον ὄρον προσόδου τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ ἀντιστοιχοῦσιν εἰς ἕκαστον πολίτην 25 λίραι, ἢτοι 50 τοῖς 100 πλείοτερον παρὰ τὸν μέσον ὄρον ἐν τῇ ἄλλῃ Εὐρώπῃ· τοῦτο δὲ ὀφείλεται εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἀγρότου καὶ πολίτου. Μεγίστην ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ 1800 ἡ Γερμανία, σκοπούμενης τῆς τότε ταπεινώσεως αὐτῆς· ἀλλ' ἡ περιουσία τῆς σήμερον δὲν ἰσοῦται οὐδὲ πρὸς τὴν ἡμίσειαν τῆς Γαλλίας ἢ τῆς Μ. Βρετανίας. Ἐν Γερμανίᾳ οἱ φόροι ἀναλογοῦσι πρὸς 15 τοῖς 100 ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν προσόδων, ἐν Ἀγγλίᾳ 12 1/2, ἐν Γαλλίᾳ 16, ἐν Αὐστρίᾳ 19, ἐν Ἰταλίᾳ 35, ἐν Σκανδιναβίᾳ 8 τοῖς 100. Πάντων εὐδαιμονέστατον εἶνε τὸ Βέλγιον, οὔτινος τὸ μὲν δημόσιον χρέος ἀναλογεῖ πρὸς 4 1/2 τοῖς 100 ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς περιουσίας, οἱ δὲ φόροι ὑπάρχουσιν ὀλίγον τι μείζονες τῶν σκανδιναβικῶν. Ὁ ἀναλογιζόμενος, ὅποσα δεῖνὰ ἐπήνεγκεν εἰς τὸ Βέλγιον ὁ ἰσπανικὸς ζυγὸς, ἐκπλήσσεται ἐπὶ τῇ νῦν καταστάσει τῶν δύο χωρῶν. Τὸ Βέλγιον εὐημερεῖ· ἡ δὲ Ἰσπανία ἀπώλεσε τσαυτά, ὥστε ἡ κατὰ μέσον ὄρον πρόσδοδος τοῦ ἔθνους μόλις ἰσοῦται τῇ τοῦ βελγικοῦ. Οὐχ ἤττον θαυμαστὴ φαίνεται ἡ τῆς Νορβηγίας πρόσδοδος, ἐάν τις ἀναμνησθῆ, ὅτι μέχρι τοῦ 1840 ἀπὸ τοῦ λιμενοῦ Βέργεν ἔστελλον οἱ ἔμποροι καθ' ἑβδομάδα πλοῖον εἰς Ἀμστελῶδαμον, ἵνα ἀγοράσῃ λαχάνα, ἔπλυον δὲ τὰ λευχεύματα τῶν ἐν Λονδίνῳ. Τῆς Ῥωσίας οἱ πόροι οὔτε κατὰ τὸ ἡμισυ ἀνεπτύχθησαν, οὐδὲ τὸ παράπαν κατενοήθησαν· ἀλλ' αἱ πρόσδοδοι τῆς ὑπάρχουσιν οὐ μικραί. Ἡ Ἰταλία ἤρξατο λαμβάνουσα ἐπίδοσιν ἀπὸ μιᾶς τριακονταετηρίδος· ἐδιπλασίασε τὸ ἐμπόριόν τῆς, ἀπέδειξε δὲ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν τῆς τὸ πέμπτον τῆς ὑψηλίου· τὴν ἐνέργειάν τῆς ὅμως κωλύουσι πολυτρόπως τὰ χρεῖ

καὶ αἱ ὑποθήκαι· εὐάρεστον ἐν τούτοις τὸ ἀκούειν, ὅτι κατὰ τὰς ἐκθέσεις τῶν ἐξοικονομητικῶν ταμείων, αἱ κατώτεροι τοῦ λαοῦ τάξεις ἀσχοῦσι βαθμηδὸν τὴν μεγάλην ἀρετὴν τῆς φειδῶς. Καὶ ἡ Ἰσπανία δὲ, παρὰ πάντα τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ μυρίους περιορισμούς τοῦ ἐμπορίου, προέκοψεν οὐκ ὀλίγον ἀπὸ τοῦ 1800, εἰ καὶ ἀπώλεσε τὰς ἐν Ἀμερικῇ ἀποικίας· ἀλλ' ὅπως δὴποτε, δὲν δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη. Ἐν τῇ ἐμπορίᾳ καὶ τῇ ἡμερώσει τῆς Ἀνατολῆς ἀναφαίνονται ὡναὶ αἰσιώτατοι τὰ τέως ἀκίνητα Κράτη προσεγγίζουσι ἀλλήλοις καὶ συμβάλλονται εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν προϊόντων αὐτῶν· ἐνταῦθα δὲ πρωτεύει ἡ Ἰαπωνία.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ

ΠΕΙΡΑΙΩΣ — ΑΘΗΝΩΝ — ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ὁ κοινῶς καλούμενος ἀπὸ τοῦδε σιδηρόδρομος τῆς Πελοποννήσου προχωρεῖ δραστηρίως καὶ στερεώτατα κατασκευάζεται. Ἄρχεται δὲ ἡ γραμμὴ τοῦ ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου καὶ σπουδαιωτέρου λιμένος τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Πειραιῶς, καὶ διέρχεται δι' Ἀθηνῶν, ἐνθα κατὰ τὸ ΔΒ αὐτῶν καὶ οὐ μακρὰν τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος εὐρύτατος καὶ μεγαλοπρεπῆς κτιζεται σταθμός, οὗ τὸ μήκος μέτρα 480, τὸ δ' εὐρὸς μέτρα 40. Ἐντεῦθεν ἡ γραμμὴ εὐθέως σχεδὸν προχωρεῖ διὰ τῆς μαγευτικῆς βορειοδυτικῆς πεδιάδος τῆς Ἀττικῆς μέχρι Καματεροῦ, διερχομένη τὴν ἐπὶ τοῦ Κηφισσοῦ ὡραίαν σιδηρᾶν γέφυραν, μήκους 27 μέτρων. Ἐκ Καματεροῦ προχωρεῖ μικρὸν πρὸς βορρᾶν μέχρι τῶν μεσημβρινῶν ὑπαιρέων τοῦ Πάρνηθος, καὶ εἶτα παρακάμπτει πρὸς δυσμὰς, καὶ διὰ τοῦ αὐλῶνος τοῦ σχηματιζομένου ὑπὸ τοῦ ὑπερκειμένου τῷ Καματεροῦ βουνοῦ καὶ τῶν ὑπαιρέων τοῦ Πάρνηθος ἀφικνεῖται εἰς τὸ στενὸν τῆς Φυλῆς καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸ Θριάσιον πεδίου, ἐξ οὗ διὰ τῶν χωρίων Χασιᾶς προχωρεῖ εἰς Ἐλευσίνα. Ἡ ἀπὸ Πειραιῶς μέχρις Ἐλευσίνας γραμμὴ μήκους 34 χιλιομέτρων, ἧς ἡ ἐπιχωμάτωσις εἶνε σχεδὸν ἐντελῶς περατωμένη, ἡ δὲ στρώσις τῶν σιδηρῶν ῥάβδων ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ στενοῦ Φυλῆς, ἔσεται ἐντὸς δύο μηνῶν ἐντελῶς περατωμένη, καὶ κατὰ τὸν Φεβρουάριον παραδίδεται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινῶ, διευκολύνουσα τὴν συγκοινωνίαν ὅλων τῶν πέριξ αὐτῆς χωρίων.

Ἐκ τῆς Ἐλευσίνας ἡ γραμμὴ προχωρεῖ εἰς Μέγαρα. Ἡ ἐπιχωμάτωσις καὶ τοῦ τμήματος τούτου προχωρεῖ δραστηρίως, ὥστε κατὰ Μάϊον παραδίδεται καὶ τοῦτο εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινῶ. Ἐκ Μεγάρων προχωρεῖ διὰ τῆς Κακῆς

Σκάλας εἰς Καλαμάκιον καὶ κατὰ Σεπτέμβριον θὰ ἦ καὶ τοῦτο ἔτοιμον πρὸς παράδοσιν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινῶ· διότι τὸ τμήμα τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ δυσκολώτερον μέρος τῆς ἐργασίας καὶ ἐπὶ 9 χιλιομέτρα διέρχεται τοὺς βράχους τῆς Κακῆς Σκάλας 60 μέτρα ὑπὲρ τὴν θάλασσαν. Εἶνε δὲ τὸ γραφικώτερον μέρος τῆς ὅλης γραμμῆς, ὥστε δὲν λέγομεν ὑπερβολὴν, ἐὰν ἀπὸ τοῦδε εἴπομεν ὅτι τοῦτο ἀποθήσεται ὁ χειμερινὸς περίπατος τῶν κατοίκων τῆς Κεκροπίας καὶ τοῦ Πειραιῶς. Τὸ ἀπὸ Καλαμακίου μέχρι Κορίνθου τμήμα ἔχει μήκος 9 χιλιομέτρων, ἐργάζονται δ' ἐν αὐτῷ περὶ τοὺς 300 ἐργάτας, καὶ ἡ ἐπιχωμάτωσις καὶ ἡ στρώσις προχωροῦσι δραστηρίως, ὥστε κατὰ τὸν Φεβρουάριον τίθεται καὶ τοῦτο εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινῶ. Οὕτω λοιπὸν θὰ ὑπολειφθῆ μόνον τὸ ἀπὸ Μεγάρων εἰς Καλαμάκιον τμήμα διὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον, ὅτε κανονικῶς ἀρχεται ἡ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τακτικὴ συγκοινωνία μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κορίνθου, μέλλουσα νὰ ἐλαττώσῃ τὴν νῦν ἀποχωρίζουσαν τὰς δύο ταύτας πόλεις ἀπόστασιν εἰς 2 1/2—3 ὥρας.

Οὐδὲν λέγομεν νῦν περὶ τῶν τερπνῶν μερῶν ὑπὸ ἀρχαιολογικῆν, ἱστορικῆν, γεωγραφικῆν καὶ γραφικῆν ἔποψιν, δι' ὧν διέρχεται ἡ γραμμὴ αὕτη, διότι περὶ τούτων θὰ ποιήσωμεν λόγον ἐν καιρῷ τῷ δέοντι διὰ σειρᾶς εἰδικῶν ἄρθρων. Ἐξακολουθοῦμεν δὲ νῦν ἀπλῶς τὴν σκιαγράφην τῆς γραμμῆς ταύτης καὶ πέραν τῆς Κορίνθου.

Ἐν τῇ ἄλλοτε περιφανεῖ καὶ ἀφνειῷ ταύτῃ πόλει ἡ γραμμὴ διχάζεται, καὶ εἰς μὲν κλάδος αὐτῆς προχωρεῖ διὰ τοῦ Χιλιμοδίου καὶ τῶν ἱστορικωτάτων Δερβενακίων εἰς Ἄργος, Ναύπλιον καὶ Μύλους, ἕτερος δὲ εἰς Κιάτον, Αἰγίον, Πάτρας, Ἀχαΐαν, Λεχαινά, Γαστούνην, Κατάκωλον καὶ Πύργον. Ὅλαι αἱ ἐπαρχίαι καὶ χῶραι αὗται, δι' ὧν διέρχεται ἡ γραμμὴ, εἶνε πυκνῶς κατακημέναι καὶ πλούσιαι εἰς προϊόντα ὡς κάλλιον πάσης ἄλλης ἐλληνικῆς γῆς καλλιεργούμεναι. Ὅθεν ἡ γραμμὴ Κορίνθου—Πατρῶν μεγάλως θέλει ὑπηρετήσῃ τὴν γεωργίαν, διότι καθ' ὅλον τὸ μήκος τοῦτο ἡ μεσημβρινὴ ἀκτὴ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ἔνα μόνον ἔχει λιμένα, τὸν τοῦ Αἰγίου. Ὁ σιδηρόδρομος λοιπὸν εἶνε ὁ μόνος ὀχετός, δι' οὗ οἱ κτηματῆται θὰ μεταφέρωσιν εἰς Αἰγίον καὶ Πάτρας τὰ προϊόντα των. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῷ μεταξὺ Πατρῶν, Κυλλήνης καὶ Κατακόλου. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ μακρὸν διάστημα οἱ κτηματῆται ἀναγκάζονται νῦν νὰ μεταφέρωσι τὰ προϊόντα των ἢ διὰ φορτηγῶν ἀμαξῶν πληρόνοντες ἀδρότατα ἀγῶγια, ἢ διὰ πλοιαρίων, ὅτε τὰ προϊόντα των καταστρέφονται, διότι ἡ φόρτωσις καὶ ἐκφόρτωσις γίνεται ἐν ἀνοικτῷ πελάγει, εἰσὶ δὲ ταῦτα καὶ ἀνοικτὰ καὶ ἀνεπί-